

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ
ક્રિમિનલ મિસ.અરજી (જામીન માટે) નંબર ૭૯૭૦/૨૦૧૭

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:
માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી રાજેશ એચ. શુક્લા

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	
૨.	રિપોર્ટ્સને મોકલવું કે નહિ?	
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવાં ઈચ્છે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	

=====

જિગ્નેશ કિશોરભાઈ ભાજીવાલા... અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૧... સામાવાળા (ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

શ્રી વિક્રમ ચૌધરી, સીનિયર એડવોકેટ સાથે અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે વિદ્વાન
એડવોકેટ શ્રી ચેતન કે. પંડ્યા

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે વિદ્વાન સેન્ટ્રલ ગવર્નમેન્ટ સ્ટેનિંગ કાઉન્સેલ શ્રી
ક્ષિતિજ એમ. અમીન સાથે વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ
વ્યાસ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે એ.પી.પી. સુશ્રી મોક્ષા ઠક્કર

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી રાજેશ એચ. શુક્લા

તારીખ:૧૨/૦૬/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની ફોજદારી પરચૂરણ અરજી અરજદાર / મૂળ આરોપી દ્વારા ફોજદારી
કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ ધ પ્રિવેન્શન ઓફ મની
લોન્ડરિંગ એક્ટ, ૨૦૦૨ (જે હવે પછી "ધ પીએમએલ એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત
છે) ની કલમ ૪૫ સાથે વાંચતા, સદર અરજીમાં જણાવેલ કારણોસર ફાઈલ નં.
ECIR/01/STSZO/2016 ના સંબંધમાં દાખલ કરવામાં આવેલ છે.

૨. સદર અરજીમાં ટૂંકમાં સારાંશિત હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિ નીચે મુજબ છે.

૩. સામાવાળા નં. ૨ – એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ, સુરત દ્વારા ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૩ અને ૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે તારીખ ૧૬/૦૩/૨૦૧૭ ના રોજ પીએમએલએ નં. ૫/૨૦૧૭ નો એક કેસ દાખલ કરવામાં આવેલ છે. આવકવેરા વિભાગ, સુરત દ્વારા ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ તેમજ ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળના ગુના માટે પણ એક કેસ નોંધવામાં આવેલ છે અને સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન દ્વારા પણ એક કેસ થયેલ છે. ત્યારબાદ, એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ, સુરત દ્વારા અરજદારને સમન્સ પાઠવવામાં આવ્યા છે, જેના આધારે આવકવેરા વિભાગ દ્વારા વિપુલ પ્રમાણમાં ચલણ અને અન્ય દસ્તાવેજી પુરાવા જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા, અને એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ, સુરત દ્વારા ઉપર જણાવ્યા મુજબ ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળ કેસ નોંધવામાં આવ્યો છે.

૪. અરજદાર તરફે વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ચેતન કે. પંડ્યા સાથે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરી, સામાવાળા રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એ.પી.પી. સુશ્રી મોક્ષા ઠક્કર અને સામાવાળા નં. ૨ એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ, સુરત તરફે વિદ્વાન સેન્ટ્રલ ગવર્નમેન્ટ સ્ટેનિંગ કાઉન્સેલ શ્રી ક્ષિતિજ એમ. અમીન સાથે વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસને સાંભળવામાં આવ્યા.

૫. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરીએ હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિ તેમજ

ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપ્યો અને સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળ વિચારિત અને ધ પીએમએલ એક્ટના પરિશિષ્ટમાં દર્શાવેલ ગુનાઓ પ્રથમ દર્શનીય રીતે સ્થાપિત થવા જોઈએ. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓ અને ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૩ અને ૪ લાગુ પડશે કે કેમ, તે એક વાદયોગ્ય મુદ્દો રહેશે. તેમણે એ વાત પર ભાર મૂક્યો કે અરજદાર પાસેથી બિનહિસાબી નાણાં જપ્ત કરવામાં આવ્યા હોઈ શકે છે જે કરચોરીનો કેસ હોઈ શકે છે, જ્યાં આવકવેરા ઓથોરિટી આગળના ઉપાયો કરી શકે છે અને દંડ અથવા પ્રોસિક્યુશન સહિતના યોગ્ય પગલાં પણ લઈ શકે છે. જો કે, વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૨(૧)(યુ) "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" ને વ્યાખ્યાયિત કરે છે. તેમણે એ વાત પર ભાર મૂક્યો કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૩ હેઠળ દર્શાવ્યા મુજબ મની લોન્ડરિંગનો ગુનો લાગુ થઈ શકે તે પહેલાં, અરજદાર આરોપીના વાંક/દોષ વિશે સ્થાપિત કરવા માટે જરૂરી સામગ્રી અને પુરાવા હોવા જરૂરી છે. તેમણે પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં ધ પીએમએલ એક્ટની યોજનાનો સંદર્ભ આપ્યો અને ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૧૯ નો પણ સંદર્ભ આપ્યો, જે "ધરપકડ કરવાની સત્તા" પુરી પાડે છે. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૧૯ હેઠળ દર્શાવ્યા મુજબ, કાર્યરીતિનું પાલન થવું જોઈએ અને તે સ્પષ્ટપણે નિયત કરે છે કે કબ્જામાં એવી સામગ્રી હોવી જોઈએ જેના આધારે

અધિકારી પાસે માનવાનું કારણ હોઈ શકે. તેમણે એ વાત પર ભાર મૂક્યો કે આ કારણો બંધ કવરમાં લિખિત સ્વરૂપમાં લેવા જોઈએ, અને રજ કલાકની અંદર તેને મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવા જોઈએ. તેથી, વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે કાર્યરીતિનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી, અને તેથી, હાલની અરજી મંજૂર કરવામાં આવે. તેમણે પ્રકરણ VII નો પણ સંદર્ભ આપ્યો જે "સ્પેશિયલ કોર્ટ્સ" નો સંદર્ભ આપે છે. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૩ તરફ ચોક્કસ નિર્દેશ કર્યો જે "સ્પેશિયલ કોર્ટ્સ" નો સંદર્ભ આપે છે અને સબમિટ કર્યું કે કલમ ૪૪(૨) એ સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ હેઠળની સત્તાઓના પ્રયોગ માટેની જોગવાઈ કરે છે. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓ લાગુ થઈ શકશે નહીં. તેમણે સબમિટ કર્યું કે જો એવું માની લેવામાં આવે તો પણ કે ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓ લાગુ પડે છે, કલમ ૪૫ માં કરવામાં આવેલ સુધારાને કોન્સિડરેબલ અને નોન-કોન્સિડરેબલ ગુનાના સંબંધમાં ધ્યાનમાં લેવો જરૂરી છે. તે હેતુ માટે તેમણે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપ્યો અને સબમિટ કર્યું કે અગાઉ પરિશિષ્ટના ભાગ-બી ના ગુનાઓને ભાગ-એ માં ઉમેરવામાં આવ્યા હતા. તેથી તેમણે સબમિટ કર્યું કે સમાવિષ્ટ મુદ્દો સેટલ થયેલ નથી અને ભિન્ન મંતવ્યો છે, જેને સદર પીએમએલ એક્ટની વૈધાનિક જોગવાઈઓના અર્થઘટનના હેતુ માટે ધ્યાનમાં લેવા અને અર્થઘટન કરવા પડી શકે છે. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી

વિક્રમ ચૌધરીએ ભારપૂર્વક સબમિટ કર્યું કે હાઇકોર્ટ દ્વારા (કોરમ: પી.પી.ભટ્ટ, જે.) તારીખ ૧૭/૧૦/૨૦૧૬ ના હુકમથી ૨૦૧૬ ની ફોજદારી પરચૂરણ અરજી નં. ૩૯૯૧ સાથે ૨૦૧૬ ની ફોજદારી પરચૂરણ અરજી (નિયમિત જામીન માટે) નં. ૩૯૫૨ નો નિર્ણય કરતી વખતે, જામીન અરજીનો નિર્ણય કરતી વખતે આ હાઇકોર્ટ તેમજ અન્ય હાઇકોર્ટોના ચુકાદા અને (૨૦૧૧) ૧૪ એસ.સી.સી. ૧ માં રિપોર્ટ થયેલ ઓમપ્રકાશ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપીને ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓ પર વિચારણા કરેલ છે. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ અવલોકનો અને સદર અધિનિયમની યોજના તરફ ચોક્કસ નિર્દેશ કર્યો અને સબમિટ કર્યું કે હાઇકોર્ટે સ્પષ્ટપણે અવલોકન કર્યું છે:

"આમ, કાર્યરીતિના પાલન અંગેનો મુદ્દો જીવંત, સુસંગત અને ખુલ્લો છે અને ૨૦૧૫ ની એસ.સી.આર.એ (હેબિયસ કોર્પસ) ૪૨૪૭ માં પસાર કરાયેલ તારીખ ૦૩/૦૮/૨૦૧૫ ના તેના હુકમમાં ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા લેવાયેલ મંતવ્ય રાકેશ માણેકચંદ કોઠારી (ઉપરોક્ત) અત્યાર સુધી પ્રવર્તે છે. નામદાર સિંગલ જજ દ્વારા બેચ મેટરમાં એવું મંતવ્ય લેવામાં આવ્યું છે કે પીએમએલએ હેઠળના ગુનાઓ કોન્ફ્લિક્ટિંગ છે અને સી.આર.પી.સી. હેઠળની કોઈ કાર્યરીતિ અનુસરવાની જરૂર નથી. આ મંતવ્ય પ્રાથમિક રીતે કરમસિંઘ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ૨૦૧૫ ની સી.ડબલ્યુ.પી. નં. ૩૩૧૭ શીર્ષકવાળા તેના તારીખ ૨૨/૧૨/૨૦૧૫ ના ચુકાદામાં અને વિનોદકુમાર ગર્ગ વિ. યુનિયન ઓફ

ઈન્ડિયા ૨૦૧૫ ની સી.ડબલ્યુ.પી. નં. ૩૧૪ માં નામદાર પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદા પર આધારિત છે."

૬. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે એક રિવ્યુ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી જેના પરિણામે કરમસિંઘ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ૨૦૧૫ ની સી.ડબલ્યુ.પી. નં. ૩૩૧૭ ના કેસમાં મંતવ્યથી અલગ પડીને હાઈકોર્ટ દ્વારા કાયદાના કેટલાક પ્રશ્નો ઘડવામાં આવ્યા હતા. તેથી વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે મુદ્દો સેટલ થયેલ નથી, અને તે હેતુ માટે, તેમણે ૨૦૧૭ લો સુટ (દિલ્હી) ૧૩૩૮ માં રિપોર્ટ થયેલ આનંદ ચૌહાણ વિ. ડિરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટ ના કેસમાં દિલ્હી હાઈકોર્ટના અન્ય ચુકાદા અને ૨૦૧૬ ની સી.આર.ડબલ્યુ.પી. નં. ૫૯૫ ના કેસમાં ગોરવ કઠોરિયા વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ના કેસમાં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપ્યો છે. તેમણે તારીખ ૧૭/૧૦/૨૦૧૬ ના ૨૦૧૬ ની ફોજદારી પરચૂરણ અરજી નં. ૩૯૯૧ સાથે ૨૦૧૬ ની ફોજદારી પરચૂરણ અરજી નં. ૩૯૫૨ માં હાઈકોર્ટના (કોરમ: પી.પી.ભટ્ટ, જે.) હુકમના ફક્ત ૬.૧૨ માં ટાંકવામાં આવેલા આ ચુકાદામાં કરાયેલા અવલોકનોનો ફરીથી સંદર્ભ આપ્યો અને ભાર મૂક્યો કે અન્ય વિશેષ કાયદાઓની અન્ય જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં ધ પીએમએલ એક્ટની યોજના પર વિચારણા કરવામાં આવી છે.

વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે ૨૦૧૩ ના સુધારા દ્વારા, જે ગુનાઓ ૨૦૧૩ માં સુધારા પહેલા પરિશિષ્ટના ભાગ-એ માં હતા અને પરિશિષ્ટના ભાગ-બી હેઠળના ગુનાઓ કે જે ભાગ-એ સાથે ઉમેરવામાં આવ્યા હતા, તેને સમકક્ષ ગણી શકાય નહીં. તેથી તેમણે ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપીને સબમિટ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો કે મની લોન્ડરિંગ (એમેન્ડમેન્ટ બિલ) ૨૦૧૧ નો હેતુ માત્ર તે ગુનાઓમાં સામેલ ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજોના લોન્ડરિંગના સંબંધમાં ધ પીએમએલ એક્ટ લાગુ કરવા માટે રૂ. ૩૦ લાખની પ્રારંભિક મર્યાદાને પાર કરવાનો જ હતો. તેથી તેમણે સબમિટ કર્યું કે જામીન મંજૂર કરવા અંગે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ હેઠળની મર્યાદા તે ઝૂંઝૂંતોના સંબંધમાં લાગુ પડશે નહીં જેઓ અગાઉ ભાગ-બી માં હતા તેવા ગુનાઓના આરોપી છે. ફરીથી, વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ ઉપર જણાવ્યા મુજબ હાઈકોર્ટના (કોરમ: પી.પી.ભટ્ટ, જે.) હુકમનો સંદર્ભ આપ્યો અને સબમિટ કર્યું કે ડિવિઝન બેન્ચના અન્ય મંતવ્યો તેમજ પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપીને સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની મર્યાદા / કડક જોગવાઈઓ લાગુ પડતી નથી. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ ૨૦૧૬ ની સી.આર.ડબલ્યુ.પી. નં. ૫૯૫ ના કેસમાં ગોરવ કઠોરિયા વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ના પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ચુકાદા તરફ ચોક્કસ નિર્દેશ કર્યો અને સબમિટ કર્યું કે તેમાં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટ દ્વારા અર્થઘટન અને

વિચારણા કરવામાં આવેલ ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓનો વિગતવાર સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે. તેમણે ફરિયાદ ૭૨, ૭૩ અને ૮૦ માં કરેલા અવલોકનો પર ભાર મૂક્યો અને એ વાત પર ભાર મૂક્યો કે ફરિયાદ ૮૦ માં સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું છે કે તેઓ બે મુદ્દાઓના સંબંધમાં કોઈ પૂર્વ-નિર્ણય પર આવ્યા નથી, અને તેથી, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતને સંદર્ભના હેતુ માટે સર્ટિફિકેટ જારી કરતી વખતે કાયદાના પ્રશ્નો ઘડવામાં આવ્યા હતા. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે અપીલનો નિકાલ કર્યો છે અને સ્પષ્ટપણે અવલોકન કર્યું છે કે હાઈકોર્ટનો ચુકાદો સાચો છે, અને તેથી, તે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના હુકમ સાથે વિલીન થઈ જશે. વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત જ્યાં લાગુ પડશે જ્યાં હાઈકોર્ટનો હુકમ નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના હુકમ સાથે વિલીન થઈ જશે. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ તારીખ ૧૨/૦૫/૨૦૧૭ ના ૨૦૧૭ ની ફોજદારી મૂળ અરજી નં. ૭૧૭૮ અને ૭૨૦૪ માં જે.શેકર વિ. આસિસ્ટન્ટ ડિરેક્ટર, ડિરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટ અને અન્ય ના કેસમાં મદ્રાસ હાઈકોર્ટના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપ્યો અને તેમાં કરેલા અવલોકનો, ખાસ કરીને ફરિયાદ ૨૬ પર ભાર મૂક્યો. તેમણે એ વાત પર ભાર મૂક્યો કે આ ચુકાદામાં અવલોકન કર્યા મુજબ, અરજદાર પાસેથી રિકવર કરાયેલ મિલકત / રોકડ રકમ ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળ "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" છે તે દર્શાવવા માટે સામગ્રી હોવી

જોઈએ અને જો આ બોજ મુક્ત કરવામાં આવે અથવા પાયો નાખવામાં આવે તો જ, ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની મર્યાદા / કડક જોગવાઈઓ લાગુ પડશે. તેથી તેમણે સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી નથી. માની લઈએ કે તે લાગુ પડે છે, તો ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળ જરૂરી ગુનાના સંબંધમાં પ્રથમ દર્શનીય રીતે સ્થાપિત થવું જોઈએ. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૨૪ નો પણ સંદર્ભ આપ્યો જે "પુરાવાના બોજ" નો સંદર્ભ આપે છે અને સબમિટ કર્યું કે અરજદારે બોજો મુક્ત કરવાનો રહેતો નથી, અને તેથી, ધ પીએમએલ એક્ટની યોજના અનુસાર, સી.આર.પી.સી. ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે. તેમણે ધ પીએમએલ એક્ટ તરફ ચોક્કસ નિર્દેશ કર્યો અને સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૬ માં સ્પષ્ટપણે અને ખાસ કરીને જણાવવામાં આવ્યું છે કે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા લાગુ પડશે, અને તેથી, તે એક વિશેષ કાયદો છે અને જામીન માટેની અરજી ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ મુજબ વિચારવાની રહેશે તે સબમિશન ગેરસમજભરેલું છે અને કરાયેલા સુધારાના પ્રકાશમાં લાગુ પડશે નહીં, જેના દ્વારા, પરિશિષ્ટ-બી ના ગુનાઓને પરિશિષ્ટ-એ ના ગુના સાથે ઉમેરવામાં આવ્યા છે, અને તેથી, જામીન મંજૂર કરવા અંગે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ ની જોગવાઈઓ મુજબ વિચારણા કરવાની રહેશે. તેથી તેમણે સબમિટ કર્યું કે હાલની ફોજદારી પરચૂરણ અરજી મંજૂર કરવામાં આવે, ખાસ કરીને જ્યારે મુદ્દો ખૂબ જ જીવંત છે અને સેટલ થયેલ નથી, અને તેથી, હાલની અરજી મંજૂર

કરવામાં આવે.

૭. તેનાથી વિપરીત, વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે કાગળો અને હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિ તેમજ સોગંદનામા-જવાબનો સંદર્ભ આપ્યો. તેમણે એ.આઈ.આર. ૨૦૧૬ એસ.સી. ૧૦૬ માં રિપોર્ટ થયેલ ગૌતમ કુંડુ વિ. મનોજ કુમાર, આસિસ્ટન્ટ ડિરેક્ટર, ઈસ્ટર્ન રીજન, ડિરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટ ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપ્યો અને જામીન અરજીનો નિર્ણય કરવાના હેતુ માટે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની પ્રયોજ્યતા અંગેના તેમના સબમિશનને પુષ્ટિ આપવા માટે ચુકાદામાં કરાયેલા અવલોકન પર ભાર મૂક્યો. તેમણે સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટ એ એક વિશેષ કાયદો હોવાથી, તેની મર્યાદક અસર રહેશે એટલે કે મની લોન્ડરિંગ ખાસ કરીને સી.આર.પી.સી. ની કાર્યરીતિની જોગવાઈઓ પર તેની મર્યાદક અસર રહેશે તેવી જોગવાઈ કરે છે. તેમણે એ વાત પર ભાર મૂક્યો કે ધારાસભા દ્વારા સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જ્યાં સી.આર.પી.સી. ની જોગવાઈઓ ધ પીએમએલ એક્ટની વૈધાનિક જોગવાઈઓ સાથે અસંગત અથવા વિરોધાભાસી હોય, ત્યાં ધ પીએમએલ એક્ટનો સદર કાયદો પ્રવર્તશે. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે ઉપરોક્ત ચુકાદામાં કરાયેલા અવલોકનો તરફ ચોક્કસ નિર્દેશ કર્યો અને સબમિટ કર્યું કે સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

"(૨૮.) ગુણદોષ પર જામીન અરજી સાથે વ્યવહાર કરતા પહેલા, ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન અરજી પર વિચાર કરતી વખતે પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓ હાઈકોર્ટ પર બંધનકર્તા છે કે કેમ તે વિચારવાનું રહે છે. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે પીએમએલએ મની લોન્ડરિંગના ગુના સાથે વ્યવહાર કરે છે અને સંસદે યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી પ્રત્યે દેશની પ્રતિબદ્ધતા મુજબ આ કાયદો ઘડ્યો છે. પીએમએલએ એ મની લોન્ડરિંગ સામે વ્યવહાર કરવા માટે સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલ એક વિશેષ કાયદો છે. ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૫ સ્પષ્ટપણે નિયત કરે છે કે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની જોગવાઈઓ કોઈપણ વિશેષ કાયદા અથવા કોઈપણ સ્થાનિક કાયદાને અસર કરશે નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કોઈપણ વિરોધાભાસના કિસ્સામાં કોઈપણ વિશેષ કાયદાની જોગવાઈઓ ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની સામાન્ય જોગવાઈઓ પર પ્રવર્તશે.

(૨૯.) પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ નન ઓબ્સ્ટેન્ટે કલોઝ (તથાપિ ખંડ) થી શરૂ થાય છે જે દર્શાવે છે કે પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ માં દર્શાવેલ જોગવાઈઓ તેમની વચ્ચેના વિરોધાભાસના કિસ્સામાં ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની સામાન્ય જોગવાઈઓ પર મર્યાદક અસર ધરાવશે. પીએમએલએ ની કલમ ૪૫, પીએમએલએ ના પરિશિષ્ટના ભાગ-એ હેઠળ ત્રણ વર્ષથી વધુ જેલની મુદત માટે શિક્ષાપાત્ર ગુનાના આરોપી કોઈપણ વ્યક્તિને જામીન મંજૂર કરવા માટે નીચેની બે શરતો લાદે છે: (૧) જામીન અરજીનો વિરોધ કરવા માટે

પ્રોસિક્યુટરને તક આપવી જોઈએ; અને (૨) અદાલતને સંતોષ થવો જોઈએ કે એવા વાજબી આધારો છે કે આરોપી વ્યક્તિ આવા ગુના માટે દોષિત નથી અને જામીન પર હોય ત્યારે તે કોઈ ગુનો કરે તેવી શક્યતા નથી.

(૩૦.) પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ હેઠળ નિર્દિષ્ટ શરતો ફરજિયાત છે અને તેનું પાલન કરવું જરૂરી છે જે પીએમએલએ ની કલમ ૬૫ અને કલમ ૭૧ ની જોગવાઈઓ દ્વારા વધુ મજબૂત બને છે. કલમ ૬૫ માં એવી જરૂરિયાત છે કે સી.આર.પી.સી. ની જોગવાઈઓ ત્યાં સુધી લાગુ પડશે જ્યાં સુધી તે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત ન હોય અને કલમ ૭૧ જોગવાઈ કરે છે કે પીએમએલએ ની જોગવાઈઓ હાલમાં અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ કાયદામાં સમાવિષ્ટ તેની સાથે અસંગત હોય તેવી કોઈ પણ બાબત હોવા છતાં મર્યાદક અસર ધરાવશે. પીએમએલએ ની મર્યાદક અસર છે અને સી.આર.પી.સી. ની જોગવાઈઓ માત્ર ત્યારે જ લાગુ થશે જો તે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત ન હોય. તેથી, સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ કરવામાં આવેલી જામીન અરજીના સંબંધમાં પણ પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ માં ગણાવેલ શરતોનું પાલન કરવું પડશે. કલમ ૨૪ ની જોગવાઈઓ સાથે મળીને તે જોગવાઈ કરે છે કે જ્યાં સુધી વિપરીત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી, ઓથોરિટી અથવા અદાલત એવું માની લેશે કે મની લોન્ડરિંગમાં ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો સામેલ છે અને ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો સામેલ નથી તે સાબિત કરવાનો બોજો અપીલકતા પર રહે છે."

૮. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે એ વાત પર ભાર મૂક્યો કે કાયદો "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" અંગે પૂર્વધારણા માટેની જોગવાઈ કરે છે અને ખુલાસો અથવા વ્યાજબીપણું આપવાનો બોજો આરોપી પર રહેશે. તેમણે તારીખ ૧૫/૦૩/૨૦૧૭ ના ૨૦૧૭ ની ફોજદારી પરચૂરણ અરજી (નિયમિત જામીન માટે) નં. ૩૦૬૭૪ નો નિર્ણય કરતી વખતે સમકક્ષ બેન્ચ (કોરમ: એ.જે.દેસાઈ, જે.) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમનો પણ સંદર્ભ આપ્યો અને સબમિટ કર્યું કે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના તે જ ચુકાદા પર આધાર રાખીને સમાન મંતવ્ય વ્યક્ત કરવામાં આવ્યું છે. તેમણે ધ પીએમએલ એક્ટની યોજના તેમજ ૨૦૧૩ માં કરવામાં આવેલ સુધારાની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપીને આ ચુકાદામાં કરાયેલા અવલોકનો તરફ ચોક્કસ નિર્દેશ કર્યો અને તેમણે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટની નામદાર ડિવિઝન બેન્ચના અવલોકનો પર ભાર મૂક્યો જેને આ ચુકાદામાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે અને તેમણે એ વાત પર ભાર મૂક્યો કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓની બંધારણીય માન્યતા અંગેની અરજ નામદાર ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી છે. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના તે જ ચુકાદા તેમજ ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ના સંદર્ભમાં રોકેશ માણેકચંદ કોઠારી વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ના કેસમાં ચુકાદા / હુકમ સહિત અન્ય ચુકાદાઓનો સંદર્ભ આપીને કરાયેલા અવલોકનો તરફ

ચોક્કસ નિર્દેશ કર્યો. તેમણે અવલોકનો પર ભાર મૂક્યો:

"અપીલ ફગાવી દેતા ગોરવ કઠોરિયાના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ સાથે વાંચતા પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને તેમજ ગૌતમ કુંડુ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જો આરોપી ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૩ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટેના આરોપનો સામનો કરી રહ્યો હોય, તો ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની કડક જોગવાઈ લાગુ પડશે."

૯. ગૌતમ કુંડુ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરાયેલા અવલોકનો પર આધાર રાખવામાં આવેલ છે અને વ્યાપકપણે ટાંકવામાં આવ્યા છે. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં છે કે, વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટ ખાસ કરીને કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે નહીં તેવું સબમિશન ગેરસમજભરેલું છે. તેવી જ રીતે, તેમણે સબમિટ કર્યું કે જ્યારે વિશેષ કાયદો પોતે જ જોગવાઈ કરે છે કે તે પ્રવર્તશે, ત્યારે વિશેષ કાયદામાં પ્રતિબિંબિત ધારાસભાના આશયને છોડી દેવાનું કોઈ કારણ નથી. તેમણે વધુમાં સબમિટ કર્યું કે સોગંદનામા-જવાબમાં વિગતવાર સમજાવ્યા મુજબ, ઓથોરિટીઝ અને ઇન્કમ ટેક્સ ઓથોરિટીઝ સમક્ષ કરવામાં આવેલા નિવેદન સહિત પૂરતી પ્રથમ દર્શનીય સામગ્રી છે, અને તેથી, તે ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરશે. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ

સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે સબમિટ કર્યું કે અરજદારે સામગ્રી દ્વારા દર્શાવવું પડશે કે તેઓ કોઈ ગુનામાં સામેલ નથી અથવા દોષિત નથી. તેમણે પુરાવાના બોજા તેમજ ધ પીએમએલ એક્ટમાં જોગવાઈ કર્યા મુજબ પૂર્વધારણાના પાસા તરફ ચોક્કસ નિર્દેશ કર્યો અને સબમિટ કર્યું કે જામીન માંગવા અદાલત સમક્ષ આવતા અરજદાર પર બોજો નાખવામાં આવ્યો છે. તેમણે સબમિટ કર્યું કે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૧૬૭ ની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપતા અન્ય ચુકાદાઓનો સંદર્ભ લાગુ પડતો નથી કારણ કે મુદ્દો સંપૂર્ણપણે અલગ છે અને તે કોઈ ડિફોલ્ટ જામીન અંગે નથી, અને તેથી, તેની કોઈ પ્રાસંગિકતા નથી. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે પોતાના સબમિશનના સમર્થનમાં પૂર્વ-નિર્ણયના પાસા તરફ પણ ચોક્કસ નિર્દેશ કર્યો કે વિલીનીકરણના સિદ્ધાંત અંગેના સબમિશન ગેરસમજભરેલા છે કારણ કે તેને કોઈ બંધનકર્તા પૂર્વ-નિર્ણય કહી શકાય નહીં. તે હેતુ માટે, તેમણે ઉપર જણાવેલ ચુકાદામાંથી ટાંકવામાં આવેલા અવલોકનોનો ફરીથી સંદર્ભ આપ્યો. તેથી તેમણે સબમિટ કર્યું કે બંધનકર્તા પૂર્વ-નિર્ણય માત્ર એક મુદ્દો રહેશે જેનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે, અને તેથી, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે હાઈકોર્ટના હુકમમાં ખલેલ પહોંચાડી નથી માત્ર તે જ કારણસર તે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતનો કોઈ બંધનકર્તા પૂર્વ-નિર્ણય બનાવતો ચુકાદો બનશે નહીં.

૧૦. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે પ્રથમ દર્શનીય

સામગ્રી અને ગુનાના સ્વરૂપના સંબંધમાં સોગંદનામા-જવાબના સંદર્ભ સાથે વધુ વિગતોનો પણ સંદર્ભ આપ્યો અને સબમિટ કર્યું કે ગુનાની ગંભીરતા અને આર્થિક ગુનાને ધ્યાનમાં રાખીને જેમાં ધારાસભા દ્વારા ધ પીએમએલ એક્ટ જેવા વિશેષ કાયદાને ઘડવામાં આવ્યો છે, જામીન માટેની અરજીને ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની કડક જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને વિચારવાની રહેશે અને જામીન માટેની હાલની અરજી ગ્રાહ્ય રાખવામાં ન આવે.

૧૧. પ્રત્યુત્તરમાં, વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરીએ ફરીથી કાગળો તેમજ હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિનો સંદર્ભ આપ્યો અને સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડે છે તેમ માની લઈએ તો પણ, એવી દલીલ કરી શકાય નહીં કે કોઈ જામીન મંજૂર કરી શકાય નહીં. તેમણે એ વાત પર ભાર મૂક્યો કે જો ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ લાગુ પડે તો પણ, તે હાઈકોર્ટને વિવેકબુદ્ધિ પૂરી પાડે છે અને તેમણે વધુમાં સબમિટ કર્યું કે નિર્ણય પર આવવા માટે, હાઈકોર્ટ સામગ્રીની તપાસ કરી શકે છે. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે, અગાઉ સબમિટ કર્યા મુજબ, કોન્ફ્રિઝેબલ અને નોન-કોન્ફ્રિઝેબલ ગુનાના સંદર્ભમાં ખાસ કરીને ૨૦૧૩ માં કરવામાં આવેલા સુધારાના સંદર્ભમાં મુદ્દો આખરી રીતે નક્કી થયો નથી જ્યાં ગુનાઓને પરિશિષ્ટની કેટેગરી-એ હેઠળના ગુનાઓ તરીકે ઉમેરવામાં આવ્યા છે જે પછી વિવેકબુદ્ધિ છીનવી લેશે અને તે ગુનાની ગંભીરતા અથવા ગુનાના સ્વરૂપ જેવા

જામીન મંજૂર કરવા માટે લાગુ પડતા માપદંડોથી વિપરીત હશે. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ લાગુ પડે છે કે નહીં તે બાબતને ધ્યાને લીધા વિના, જામીન મંજૂર કરવા અંગે અરજીમાં ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલા મુદ્દા પર વિચારણા કરવાની રહેશે. તેમણે સબમિટ કર્યું કે ગૌતમ કુંડુ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ પાછળથી વિચારણા કરવામાં આવી છે, અને તેથી, પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ચુકાદામાં સંદર્ભ આપીને એક મુદ્દો ઘડવામાં આવ્યો છે. તેથી તેમણે સબમિટ કર્યું કે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ચુકાદાને બહાલ રાખ્યો છે તે હકીકત, વિલીનીકરણના સિદ્ધાંત પર પૂર્વ-નિર્ણય સમાન રહેશે. તેથી તેમણે સબમિટ કર્યું કે અરજી પર વિચારણા કરવામાં આવે. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરીએ વધુમાં સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૨૪ માં દર્શાવ્યા મુજબ પુરાવાના બોજાનું પાસું લાગુ પડશે નહીં કારણ કે સામાવાળા દ્વારા ગુના અને અરજદાર / આરોપીના વાંક/દોષ અંગે પાયો નાખવામાં ન આવે ત્યાં સુધી અરજદારે બોજો મુક્ત કરવાનો રહેતો નથી. તેમણે આનંદ ચૌહાણ વિ. ડિરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં દિલ્લી હાઈકોર્ટના ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપ્યો અને તેના પર આધાર રાખ્યો અને સબમિટ કર્યું કે તે લાગુ પડી શકે નહીં. તેથી વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરીએ સબમિટ કર્યું કે ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરવું પડી શકે છે જેમ કે અન્ય

વિશેષ કાયદામાં વિચારણા કરવામાં આવી છે, પરંતુ એવું કહી શકાય નહીં કે જામીન અરજીનો નિર્ણય કરવાના હેતુ માટે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા લાગુ પડશે નહીં. તેથી તેમણે સબમિટ કર્યું કે હાલની અરજી મંજૂર કરવામાં આવે.

૧૨. આ પરસ્પર વિરોધી સબમિશન્સને ધ્યાનમાં રાખીને, જામીન માટેની હાલની અરજી વિચારણાને પાત્ર છે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે.

૧૩. પ્રથમ પાસું જે વિચારણાને પાત્ર છે તે એ છે કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓ આકર્ષિત થઈ શકે કે કેમ અથવા વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરી દ્વારા રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે તે મુજબ તે બિલકુલ લાગુ પડશે નહીં. અરજીની નોંધ પરથી જોઈ શકાય છે તેમ, અરજી પોતે જ ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ સાથે વાંચતા સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ કરવામાં આવેલ છે.

૧૪. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરી દ્વારા "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" પર ભાર મૂકીને ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૨(૧)(યુ) નો સંદર્ભ આપીને સબમિશન્સ કરવામાં આવ્યા છે કે જ્યાં સુધી અરજદાર પાસેથી રિકવર કરાયેલી રકમ "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" હોવાનું સ્થાપિત ન થાય ત્યાં સુધી, પરિશિષ્ટ મુજબના ગુનાઓ આકર્ષિત થશે નહીં.

૧૫. સબમિશન્સનું બીજું પાસું સુધારાના સંદર્ભમાં ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ પર વધુ ભાર મૂકીને કરવામાં આવ્યું છે કે ૨૦૧૩ ના સુધારાનો એકમાત્ર હેતુ તે ગુનાઓ માટે ધ પીએમએલ એક્ટ લાગુ કરવા માટે રૂ. ૩૦ લાખની નાણાકીય મર્યાદાને પાર કરવાનો હતો જેને ગોરવ કઠોરિયા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પંજાબ અને હરિયાણા હાઇકોર્ટ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી ચૌધરીએ ૨૦૧૩ ના સુધારા પર વધુ ભાર મૂકીને સંદર્ભ આપ્યો છે કે ૨૦૧૩ ના સુધારા પહેલા પરિશિષ્ટના ભાગ-એ માં અગાઉ જે ગુનાઓ હતા તે ઘોર ગુનાઓ છે, અને તેથી, પરિશિષ્ટના ભાગ-બી હેઠળના અન્ય ગુનાઓને ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫(૧) ના હેતુ માટે ઘોર ગુનાઓ સાથે સમકક્ષ ગણી શકાય નહીં. ગોરવ કઠોરિયા (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદા અને અન્ય ચુકાદાઓનો સંદર્ભ આપીને સબમિશન્સ કરવામાં આવ્યા છે કે તેને મર્યાદિત અર્થમાં વાંચવામાં આવ્યો છે, અને તેથી, તે લાગુ થઈ શકે નહીં. દલીલો કરવામાં આવી હોવા છતાં, ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની માત્ર તપાસ, જે નન ઓબ્સ્ટેન્ટે કલોઝ (તથાપિ ખંડ) થી શરૂ થાય છે, તે સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરશે. ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫(૨) ની જોગવાઈઓ પૂરી પાડે છે:

"ઉપ-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ જામીન મંજૂર કરવા પરની મર્યાદા જામીન મંજૂર કરવા અંગે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (૧૯૭૪ નો ૨) અથવા હાલમાં અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ કાયદા હેઠળની મર્યાદાઓ ઉપરાંત છે."

આધાર રાખવામાં આવેલ ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૬ ની જોગવાઈઓ ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળના કેસનો નિર્ણય કરવાના હેતુ માટે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની પ્રયોજ્યતાનો સંદર્ભ આપે છે. જો કે, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, કલમ ૪૫(૨) ની જોગવાઈઓ સ્પષ્ટપણે પૂરી પાડે છે કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની ઉપ-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ જામીન મંજૂર કરવા પરની મર્યાદા ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા હેઠળની મર્યાદા ઉપરાંત છે, જેનો અર્થ એ થાય છે કે, બંને લાગુ પડશે. વિશેષ કાયદા તરીકે ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓ જામીન મંજૂર કરવા માટે વધારાની મર્યાદા અથવા કડક જોગવાઈ પૂરી પાડતી સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ ની જોગવાઈઓ ઉપરાંત લાગુ પડશે.

૧૬. આમ પરિશિષ્ટમાં દર્શાવ્યા મુજબ ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળના ગુનાઓના સંબંધમાં જામીન મંજૂર કરવા માટે સખત જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. તે સ્પષ્ટપણે પૂરી પાડે છે કે મર્યાદાઓ જામીન મંજૂર કરવા માટેના મર્યાદાના માપદંડો ઉપરાંત છે. વધુમાં, કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓ નન-ઓબ્સ્ટેન્ટે કલોઝ થી શરૂ થાય છે અને કલમ ૪૫(૧)(૨) પૂરી પાડે છે:

"(૧) ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (૧૯૭૪ નો ૨) માં સમાવિષ્ટ કોઈ પણ બાબત હોવા છતાં, પરિશિષ્ટના ભાગ એ હેઠળ ત્રણ વર્ષથી વધુ જેલની મુદત માટે શિક્ષાપાત્ર ગુનાનો આરોપ ધરાવતી કોઈ પણ વ્યક્તિને જામીન પર અથવા તેના પોતાના બોન્ડ પર મુક્ત કરવામાં આવશે નહીં સિવાય કે –

(૨) જ્યાં પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર અરજીનો વિરોધ કરે છે, ત્યાં અદાલતને સંતોષ થાય કે એવા વાજબી આધારો છે કે તે આવા ગુના માટે દોષિત નથી અને જામીન પર હોય ત્યારે તે કોઈ ગુનો કરે તેવી શક્યતા નથી: [ભાર મૂક્યો]"

આમ, ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈ સ્પષ્ટપણે રીતે નિર્દેશ કરે છે અને અદાલત પર ફરજ લાદવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી અદાલતને સંતોષ ન થાય કે તે દોષિત નથી તેવું માનવા માટે વાજબી આધારો છે ત્યાં સુધી કોઈ પણ વ્યક્તિને જામીન પર મુક્ત કરવામાં આવશે નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આરોપીને જામીન પર મુક્ત કરવા માટે વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરી શકાય તે પહેલાં અદાલતે સંતોષ પર પહોંચવું પડશે. આ એનડીપીએસ એક્ટ જેવી અન્ય વૈધાનિક જોગવાઈઓ સાથે સમાન છે. મૂળ અધિનિયમની કલમ ૪૫ માં કરવામાં આવેલ સુધારો ત્રણ વર્ષથી વધુ જેલની મુદતની સજા સાથે ભાગ-એ માં દર્શાવેલ ગુનાઓનો સંદર્ભ આપે છે. એવી રજૂઆતો કરવામાં આવી છે કે તે માત્ર યુદ્ધ છેડવું વગેરે જેવા દર્શાવેલ ઘોર ગુનાઓના સંબંધમાં જ છે, ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની કડક જોગવાઈઓ આકર્ષિત થઈ શકે છે અને ભાગ-બી હેઠળના અન્ય ગુનાઓ, જેને ભાગ-એ માં ઉમેરવામાં આવ્યા છે તે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ને આકર્ષિત કરશે નહીં, તે ગેરસમજભરેલું છે. તે સુસ્થાપિત છે કે વૈધાનિક જોગવાઈઓને જેમ છે તેમ વાંચવી જોઈએ અને કાયદાની જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરવાના બહાને અદાલત જોગવાઈમાં ઉમેરો અથવા ફેરબદલ કરી શકે નહીં. જો સબમિશન્સ સ્વીકારવા પડે, તો તે કોઈ પણ

વ્યાજબીપણા વગર કાયદાકીય કાર્યમાં પ્રવેશવા સમાન બનશે. એવું સહેલાઈથી સ્વીકારી શકાય નહીં કે ધારાસભા પરિસ્થિતિઓથી અજાણ અથવા અજ્ઞાત છે જેથી એવા સબમિશનને સ્વીકારી શકાય કે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ને ભાગ-એ માં ઘોર ગુનાઓ માટે તેની પ્રયોજ્યતા પૂરતી મર્યાદિત રાખવાની રહેશે અને તે જ ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ અન્ય ગુનાઓના હેતુ માટે આકર્ષિત થશે નહીં જો કે હવે તેઓ ભાગ-એ માં આવે છે. સુધારા સાથેની વૈધાનિક જોગવાઈની બારીક તપાસ સ્પષ્ટ કરશે કે ધારાસભાએ સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરી છે:

"ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (૧૯૭૪ નો ૨) માં સમાવિષ્ટ કોઈ પણ બાબત હોવા છતાં, પરિશિષ્ટના ભાગ એ હેઠળ ત્રણ વર્ષથી વધુ જેલની મુદત માટે શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ આરોપ ધરાવતી કોઈ પણ વ્યક્તિને જામીન પર અથવા તેના પોતાના બોન્ડ પર મુક્ત કરવામાં આવશે નહીં સિવાય કે -"

આમ, ધારાસભા દ્વારા સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે પીએમએલ એક્ટ હેઠળ ત્રણ વર્ષથી વધુ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓના સંબંધમાં, ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની કડક જોગવાઈઓ લાગુ પડશે, અને જ્યારે ધારાસભાએ કોઈ વધુ જોગવાઈ કે સ્પષ્ટતા વિના ભાગ-બી ના ગુનાઓને ભાગ-એ સાથે ઉમેર્યા છે, ત્યારે તે એ હકીકત સૂચવે છે કે ધારાસભા ત્રણ વર્ષની જેલની મુદત માટે શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓના સંદર્ભમાં ચોક્કસ જોગવાઈ કરવા માટે સચેત હતી. આ પોતે જ સૂચિત કરશે કે પરિશિષ્ટના ભાગ-એ માં આવતા સદર અધિનિયમ

હેઠળના ગુનાઓ, જ્યાં સજાની મુદત ત્રણ વર્ષથી વધુ છે, ત્યાં ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની કડક જોગવાઈઓ આકર્ષિત થશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો એવું સબમિશન કે જે ગુનાઓ મૂળ ભાગ-બી માં હતા અને જે સુધારા પછી ભાગ-એ સાથે ઉમેરવામાં આવ્યા છે, તે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની કડક જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરશે નહીં, તે ગેરસમજભરેલું છે.

૧૭. ધારાસભાના આશયને સૂચવતા કાયદાના ઘડતરની પૃષ્ઠભૂમિ પૂરી પાડતા ઉદ્દેશ્યો અને કારણોનું કથન એ સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરશે કે ધ પીએમએલ એક્ટ ત્યારે ઘડવામાં આવ્યો હતો જ્યારે વિશ્વભરમાં એ અનુભવાયું હતું કે મની લોન્ડરિંગ માત્ર દેશોની નાણાકીય વ્યવસ્થા માટે જ નહીં પરંતુ અખંડિતતા અને સાર્વભૌમત્વ માટે પણ ગંભીર ખતરો ઊભો કરે છે, અને તેથી, મની લોન્ડરિંગને અંકુશમાં લેવા માટે, જે બદલામાં ડ્રગ ટ્રાફિકિંગ અને અન્ય ગુનાઓ પર અસર કરી શકે છે અને જેના માટે યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલીએ આવા મની લોન્ડરિંગને અટકાવવા માટે એક વ્યવસ્થા પૂરી પાડવા માટે ઠરાવ પસાર કર્યો હતો, ધ પીએમએલ એક્ટ ઘડવામાં આવ્યો છે. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ગૌતમ કુંડુ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં એક ચુકાદામાં ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની જ જોગવાઈ પર વિચારણા કરી છે. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે સબમિશન નોંધતી વખતે અવલોકન કર્યું છે:

"૨૮. ગુણદોષ પર જામીન અરજી સાથે વ્યવહાર કરતા પહેલા, ફોજદારી

કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન અરજી પર વિચાર કરતી વખતે પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓ હાઈકોર્ટ પર બંધનકર્તા છે કે કેમ તે વિચારવાનું રહે છે. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે પીએમએલએ મની લોન્ડરિંગના ગુના સાથે વ્યવહાર કરે છે અને સંસદે યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી પ્રત્યે દેશની પ્રતિબદ્ધતા મુજબ આ કાયદો ઘડ્યો છે. પીએમએલએ એ મની લોન્ડરિંગ સામે વ્યવહાર કરવા માટે સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલ એક વિશેષ કાયદો છે. ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૫ સ્પષ્ટપણે નિયત કરે છે કે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની જોગવાઈઓ કોઈપણ વિશેષ કાયદા અથવા કોઈપણ સ્થાનિક કાયદાને અસર કરશે નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કોઈપણ વિરોધાભાસના કિસ્સામાં કોઈપણ વિશેષ કાયદાની જોગવાઈઓ ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની સામાન્ય જોગવાઈઓ પર પ્રવર્તશે.

૨૯. પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ ના ઓબ્સ્ટેન્ટે કલોઝ થી શરૂ થાય છે જે દર્શાવે છે કે પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ માં દર્શાવેલ જોગવાઈઓ તેમની વચ્ચેના વિરોધાભાસના કિસ્સામાં ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની સામાન્ય જોગવાઈઓ પર મર્યાદક અસર ધરાવશે. પીએમએલએ ની કલમ ૪૫, પીએમએલએ ના પરિશિષ્ટના ભાગ-એ હેઠળ ત્રણ વર્ષથી વધુ જેલની મુદત માટે શિક્ષાપાત્ર ગુનાના આરોપી કોઈપણ વ્યક્તિને જામીન મંજૂર કરવા માટે નીચેની બે શરતો લાદે છે: (૧) જામીન અરજીનો વિરોધ કરવા માટે પ્રોસિક્યુટરને તક આપવી જોઈએ; અને (૨) અદાલતને સંતોષ થવો જોઈએ કે એવા વાજબી આધારો છે કે

આરોપી વ્યક્તિ આવા ગુના માટે દોષિત નથી અને જામીન પર હોય ત્યારે તે કોઈ ગુનો કરે તેવી શક્યતા નથી.

૩૦. પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ હેઠળ નિર્દિષ્ટ શરતો ફરજિયાત છે અને તેનું પાલન કરવું જરૂરી છે જે પીએમએલએ ની કલમ ૬૫ અને કલમ ૭૧ ની જોગવાઈઓ દ્વારા વધુ મજબૂત બને છે. કલમ ૬૫ માં એવી જરૂરિયાત છે કે સી.આર.પી.સી. ની જોગવાઈઓ ત્યાં સુધી લાગુ પડશે જ્યાં સુધી તે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત ન હોય અને કલમ ૭૧ જોગવાઈ કરે છે કે પીએમએલએ ની જોગવાઈઓ હાલમાં અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ કાયદામાં સમાવિષ્ટ તેની સાથે અસંગત હોય તેવી કોઈ પણ બાબત હોવા છતાં મર્યાદક અસર ધરાવશે. પીએમએલએ ની મર્યાદક અસર છે અને સી.આર.પી.સી. ની જોગવાઈઓ માત્ર ત્યારે જ લાગુ થશે જો તે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત ન હોય. તેથી, સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ કરવામાં આવેલી જામીન અરજીના સંબંધમાં પણ પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ માં ગણાવેલ શરતોનું પાલન કરવું પડશે. કલમ ૨૪ ની જોગવાઈઓ સાથે મળીને તે જોગવાઈ કરે છે કે જ્યાં સુધી વિપરીત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી, ઓથોરિટી અથવા અદાલત એવું માની લેશે કે મની લોન્ડરિંગમાં ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો સામેલ છે અને ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો સામેલ નથી તે સાર્વિત કરવાનો બોજો અપીલકતા પર રહે છે."

આમ, સબમિશન્સ નોંધતી વખતે, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ભાર મૂક્યો છે

અને ઉપર જણાવ્યા મુજબ અવલોકન કર્યું છે કે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન માટેની અરજીના સંબંધમાં પણ ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ માં ગણાવેલ શરતોનું પાલન કરવું પડશે. ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૨૪ નો સંદર્ભ આપતાં વધુમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં સુધી વિપરીત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી, ઓથોરિટી અથવા અદાલત "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" વિશે એવું માની લેશે કે લોન્ડરિંગમાં સામેલ આવા નાણાં "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" ના સંબંધમાં પુરાવાનો બોજો અરજદાર પર રહેશે અને ઓથોરિટીને સંતોષ આપવો પડશે કે રિકવર કરાયેલી કે સામેલ રકમ ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળ "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" નથી.

તેથી, વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરી દ્વારા કલમ ૨(૧)(ચુ) – "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" ની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપીને કરવામાં આવેલા સબમિશન્સ કે જ્યાં સુધી પ્રથમ દર્શનીય રીતે સ્થાપિત ન થાય કે અપીલકર્તા આરોપી પાસેથી રિકવર કરાયેલી રકમ ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળ "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" છે, ત્યાં સુધી સદર અધિનિયમની વૈધાનિક જોગવાઈઓ આકર્ષિત થતી નથી, તે ઉપર જણાવેલ અવલોકનોના પ્રકાશમાં સંપૂર્ણપણે ગેરસમજભરેલું છે, જેમણે અરજદાર આરોપી પર પુરાવાના બોજા માટે પૂરી પાડવામાં આવેલી તે જ જોગવાઈનું અર્થઘટન વધુ એ શરત સાથે કર્યું છે કે ગુનાના હાલના અરજદાર આરોપી દ્વારા તે સ્થાપિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી

ઓથોરિટી અથવા અદાલત દ્વારા પૂર્વધારણા કરવામાં આવશે. આમ, એવું સબમિશન કે જ્યાં સુધી ધ પીએમએલ એક્ટની વૈધાનિક જોગવાઈ આકર્ષિત કરવા માટે પાયો નાખવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, તેને "ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો" કહી શકાય નહીં, તે સંપૂર્ણપણે ગેરસમજભરેલું છે અથવા ગૌતમ કુંડુ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અર્થઘટન કરાયેલી વૈધાનિક જોગવાઈઓથી વિપરીત છે. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે: "અમે નોંધ્યું છે કે પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ તેમની વચ્ચેના વિરોધાભાસના કિસ્સામાં ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની સામાન્ય જોગવાઈઓ પર મર્યાદક અસર ધરાવશે. અગાઉ ઉલ્લેખ કર્યા મુજબ, પીએમએલએ ની કલમ ૪૫ સદર અધિનિયમ હેઠળ નિર્દિષ્ટ જામીન મંજૂર કરવા માટે બે શરતો લાદે છે. અમે સદર અધિનિયમની કલમ ૪૫ ના પર તુકને ચુક્યા નથી જે દર્શાવે છે કે જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ ૧૬ વર્ષથી ઓછી વયની હોય અથવા સ્ત્રી હોય અથવા બીમાર કે અશક્ત હોય ત્યારે સ્પેશિયલ કોર્ટ દ્વારા જામીન મંજૂર કરવા માટે ધારાસભાએ અપવાદ ઊભો કર્યો છે. તેથી, તેમાં કોઈ શંકા નથી કે પીએમએલએ ની કલમ ૪૫એ હેઠળ દર્શાવેલ શરતો, પીએમએલએ ની કલમ ૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કરવાના આરોપી કોઈપણ વ્યક્તિને જામીન મંજૂર કરવા માટે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૩૯ ની જોગવાઈઓ પર વિશેષ કાયદાની જોગવાઈઓ મર્યાદક અસર ધરાવતી હોવાથી હાઈકોર્ટને બંધનકર્તા રહેશે, પછી ભલે જામીન અરજી પર ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૩૯

હેઠળ વિચારણા કરવામાં આવે."

૧૮. ફરીથી, પુરાવાના બોજના પાસાનો સંદર્ભ આપતાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે (૨૦૧૧) ૧૦ એસ.સી.સી. ૨૩૫ માં રિપોર્ટ થયેલ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. હસન અલી ખાન ના કેસમાં અગાઉના ચુકાદા પર આધાર રાખીને સ્પષ્ટપણે અવલોકન કર્યું છે:

"યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. હસન અલી ખાન, (૨૦૧૧) ૧૦ એસ.સી.સી. ૨૩૫ માં, આ અદાલતે નિયત કર્યું છે કે જ્યારે ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજોને કલંકરહિત નાણાં તરીકે દર્શાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે ત્યારે પુરાવાનો બોજો શું રહેશે. સદર ફકરામાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આક્ષેપો આખરે સ્થાપિત ન પણ થઈ શકે, પરંતુ કરવામાં આવ્યા હોવાથી, પીએમએલ એક્ટ, ૨૦૦૨ ની કલમ ૨૪ હેઠળ નાણાં ગુનાની અવેજીઓ/ઉપજો ન હતા અને તેથી, કલંકિત ન હતા તે સાબિત કરવાનો બોજો આરોપી વ્યક્તિઓ પર શિફ્ટ થયો હતો."

૧૯. ફરીથી, આવી કડક જોગવાઈઓ એનડીપીએસ એક્ટ જેવા અન્ય વિશેષ કાયદામાં પણ જોવા મળે છે જ્યાં આરોપી દોષિત નથી તે હકીકત વિશે સંતોષ પર પહોંચવા માટે અદાલત પર ફરજ લાદતી સમાન જોગવાઈ છે.

૨૦. હકીકતો અને સંજોગોમાં, ખાસ કરીને સામાવાળા ઓથોરિટી દ્વારા દાખલ

કરવામાં આવેલા સોગંદનામા-જવાબમાં દર્શાવેલ હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિના સંદર્ભમાં, એવું ભાગ્યે જ કહી શકાય કે આ તબક્કે આવા સંતોષ પર પહોંચી શકાય.

૨૧. એ વાત પર ભાર મૂકવો અપ્રસ્તુત નહીં ગણાય કે તપાસ હજુ પૂરી પણ થઈ નથી અને જો ઇન્કમ ટેક્સ એક્ટ જેવા અન્ય એક્ટ હેઠળ અન્ય ઓથોરિટી દ્વારા તપાસ કરવાની જરૂર હોય અથવા કરવામાં આવે તો પણ, તે પોતે જ એવા નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જશે નહીં કે ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળની તપાસ પૂર્ણ થઈ ગઈ છે. હકીકતમાં ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળ એન્ફોર્સમેન્ટ ડિરેક્ટોરેટ જેવી ઓથોરિટી ઇન્કમ ટેક્સ એક્ટ જેવા અન્ય કાયદા હેઠળની પૂછપરછ અથવા તપાસમાં મળેલા ખુલાસા અને સામગ્રીના આધારે તપાસ આગળ ધપાવવામાં વ્યાજબી રહેશે. તેથી, જ્યારે ધ પીએમએલ એક્ટ હેઠળ એન્ફોર્સમેન્ટ ઓથોરિટી દ્વારા તપાસ હજુ પૂરી થઈ નથી, ત્યારે ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫(૧) (૨) માં જોગવાઈ કર્યા મુજબના સંતોષ પર પહોંચવું શક્ય ન હોઈ શકે. આ પોતે જ સૂચવશે કે કોઈ ગાડું ઘોડાની આગળ મૂકી શકે નહીં અને નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની તે જ વૈધાનિક જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપતા ચોક્કસ અવલોકનોને બાજુ પર મુકીને નામદાર પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટ અથવા મદ્રાસ હાઈકોર્ટ દ્વારા કરાયેલા અવલોકનોના સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલા સબમિશન્સને સહેલાઈથી સ્વીકારી શકે

નહીં.

૨૨. વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરી દ્વારા કરવામાં આવેલા સબમિશન્સ કે મુદ્દો સેટલ થયો નથી અને તેથી જ્યારે વિચારણા હેઠળ ભિન્ન મંતવ્યો હોય અને જ્યાં સંદર્ભ પણ આપવામાં આવ્યો હોય અને તેને રિમાન્ડ કરવામાં આવ્યો હોય, તે જામીન મંજૂર કરવા માટેનો કેસ છે, તે સંપૂર્ણપણે ગેરસમજભરેલું છે. હાઈકોર્ટનો હુકમ નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના હુકમ સાથે વિલીન થઈ ગયો હોવાના સંબંધમાં વિગતોના સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલા સબમિશન્સ, જેના પર ઉપર જણાવ્યા મુજબ ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે, તેને પણ સ્વીકારી શકાય નહીં. કેસની હકીકતોમાં વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત આકર્ષિત થશે નહીં કારણ કે હાઈકોર્ટનો હુકમ વિલીન થઈ શકે છે પરંતુ તે કોઈ પૂર્વ-નિર્ણય નક્કી કરશે નહીં. તે સુસ્વીકૃત છે કે નિર્ણયમાં જે મહત્વનું છે તે રેશિયો (ચુકાદાનો સાર) છે અને દરેક અવલોકનો નહીં. વધુમાં, એ પણ સુસ્વીકૃત છે કે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૧ હેઠળ પક્ષકારો વચ્ચે નક્કી થયેલ મુદ્દો બંધનકર્તા છે. તે સુસ્વીકૃત છે કે માત્ર એવો મુદ્દો જેની સીધી ચર્ચા કરવામાં આવી હોય અને નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હોય તે જ પૂર્વ-નિર્ણય બનશે અને વિલીનીકરણના સિદ્ધાંતનો કરાયેલ સંદર્ભ રજૂ કરવાના પ્રયાસ મુજબ લાગુ પડશે નહીં. વધુમાં, ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓની બંધારણીય માન્યતાને બહાલ રાખતા રાકેશ કોઠારીના કેસમાં ડિવિઝન બેન્ચ

દ્વારા ધ પીએમએલ એક્ટની જોગવાઈઓની બંધારણીય માન્યતા અંગેની અરજ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૨૩. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ૨૦૦૭ (૧૩) એસ.સી.સી. ૪૮૨ માં રિપોર્ટ થયેલ ગવર્નમેન્ટ ઓફ કર્ણાટક વિ. ગૌરમ્મા ના કેસમાં ચુકાદામાં અવલોકન કર્યું છે:

"૯. તેની સમક્ષના કેસની હકીકતની પૃષ્ઠભૂમિમાં જોયા વિના નિર્ણય પર આધાર રાખવો સ્પષ્ટપણે અગ્રાહ્ય છે. એક નિર્ણય તેની પોતાની હકીકતો પર પૂર્વ-નિર્ણય છે. દરેક કેસ તેની પોતાની વિશેષતાઓ રજૂ કરે છે. ચુકાદો આપતી વખતે ન્યાયાધીશ દ્વારા કહેવામાં આવેલી દરેક બાબત પૂર્વ-નિર્ણય બનતી નથી. પક્ષકારને બંધનકર્તા ન્યાયાધીશના નિર્ણયમાં એકમાત્ર બાબત એ સિદ્ધાંત છે જેના પર કેસનો નિર્ણય લેવામાં આવે છે અને આ કારણસર નિર્ણયનું પૃથક્કરણ કરવું અને તેમાંથી રેશિયો ડેસિડેન્ડી (ચુકાદાનો આધાર) અલગ કરવો મહત્વપૂર્ણ છે. પૂર્વ-નિર્ણયોના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત અનુસાર, દરેક નિર્ણયમાં ત્રણ મૂળભૂત ધારણાઓ સમાવિષ્ટ હોય છે - (૧) મહત્વની હકીકતોના નિષ્કર્ષ, પ્રત્યક્ષ અને અનુમાનિત. હકીકતોનું અનુમાનિત નિષ્કર્ષ એ અનુમાન છે જે ન્યાયાધીશ પ્રત્યક્ષ અથવા પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનથી જાણી શકાય તેવી હકીકતો પરથી દોરે છે; (૨) હકીકતો દ્વારા પ્રગટ થયેલી કાનૂની સમસ્યાઓને લાગુ પડતા કાયદાના સિદ્ધાંતોના કથનો; અને (૩) ઉપરોક્તની સંયુક્ત અસર

પર આધારિત ચુકાદો. એક નિર્ણય તે વાસ્તવમાં જે નક્કી કરે છે તેના માટે એક ઓથોરિટી છે. નિર્ણયમાં જે મહત્વનું છે તે તેનો રેશિયો છે અને તેમાં જોવા મળતા દરેક અવલોકનો નહીં કે ચુકાદામાં કરાયેલા વિવિધ અવલોકનોમાંથી તાર્કિક રીતે શું વહે છે તે નહીં. અદાલત સમક્ષના પ્રશ્નનો જે કારણ અથવા સિદ્ધાંત પર નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે તે જ પૂર્વ-નિર્ણય તરીકે બંધનકર્તા છે. (જુઓ: સ્ટેટ ઓફ ઓરિસ્સા વિ. સુધાંશુ શેખર મિશ્રા અને અન્ય (એ.આઈ.આર. ૧૯૬૮ એસ.સી. ૬૪૭) અને યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય વિ. ધનવંતી દેવી અને અન્ય (૧૯૯૬ (૬) એસ.સી.સી. ૪૪). એક કેસ પૂર્વ-નિર્ણય છે અને તે જે સ્પષ્ટપણે નક્કી કરે છે તેના માટે બંધનકર્તા છે અને તેનાથી વધુ નહીં.

ન્યાયાધીશો દ્વારા તેમના ચુકાદાઓમાં વપરાયેલા શબ્દોને એવી રીતે વાંચવાના નથી કે જાણે તેઓ સંસદના અધિનિયમના શબ્દો હોય. કિવન વિ. લીથમ (૧૯૦૧) એ.સી. ૪૯૫ (એચ.એલ.) માં, અર્લ ઓફ હેલ્સબરી એલ.સી. એ અવલોકન કર્યું કે દરેક ચુકાદાને સાબિત થયેલી અથવા સાબિત થયેલી માની લેવાયેલી ચોક્કસ હકીકતો માટે લાગુ પડતો હોય તેમ વાંચવો જોઈએ, કારણ કે ત્યાં જોવા મળતી અભિવ્યક્તિઓની વ્યાપકતાનો આશય સમગ્ર કાયદાનું સ્પષ્ટીકરણ કરવાનો નથી પરંતુ કેસની ચોક્કસ હકીકતો દ્વારા સંચાલિત અને લાયક બનવાનો છે જેમાં આવી અભિવ્યક્તિઓ જોવા મળે છે અને કેસ માત્ર તે વાસ્તવમાં જે નક્કી કરે છે તેના માટે જ ઓથોરિટી છે.

૧૦. જે કેસ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે નિર્ણયની હકીકતની પરિસ્થિતિ સાથે હકીકતની પરિસ્થિતિ કેવી રીતે બંધબેસે છે તેની ચર્ચા કર્યા વિના અદાલતોએ નિર્ણયો પર આધાર રાખવો જોઈએ નહીં. અદાલતોના અવલોકનોને ન તો ચુકિલડના પ્રમેય તરીકે વાંચવાના છે ન તો કાયદાની જોગવાઈઓ તરીકે અને તે પણ તેમના સંદર્ભ બહાર લઈને. આ અવલોકનો તે સંદર્ભમાં વાંચવા જોઈએ જેમાં તેઓ જણાવવામાં આવ્યા હોવાનું જણાય છે. અદાલતોના ચુકાદાઓનું કાયદા તરીકે અર્થઘટન કરવાનું નથી. કાયદાના શબ્દો, શબ્દસમૂહો અને જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરવા માટે, ન્યાયાધીશો માટે લાંબી ચર્ચાઓમાં ઉતરવું જરૂરી બની શકે છે પરંતુ ચર્ચા સમજાવવા માટે છે, વ્યાખ્યાયિત કરવા માટે નહીં. ન્યાયાધીશો કાયદાઓનું અર્થઘટન કરે છે, તેઓ ચુકાદાઓનું અર્થઘટન કરતા નથી. તેઓ કાયદાના શબ્દોનું અર્થઘટન કરે છે; તેમના શબ્દોનું કાયદા તરીકે અર્થઘટન કરવાનું નથી. લંડન ગ્રેવિંગ ડોક કો. લિમિટેડ વિ. હોર્ટોન (૧૯૫૧ એ.સી. ૭૩૭, પૃષ્ઠ ૭૬૧ પર), લોર્ડ મેક ડમોટે અવલોકન કર્યું:

"બાબતનો નિકાલ, અલબત્ત, વિલ્સ, જે ના શબ્દોને સંસદના અધિનિયમના ભાગ હોય તેમ ગણીને અને તેને યોગ્ય અર્થઘટનના નિયમો લાગુ કરીને માત્ર કરી શકાય નહીં. આ તે ખૂબ જ વિશિષ્ટ ન્યાયાધીશ દ્વારા વાસ્તવમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલી ભાષાને આપવાના મહાન વજનને ઘટાડવા માટે નથી."

આમ, એક નિર્ણય તે વાસ્તવમાં જે નક્કી કરે છે તેના માટે એક ઓથોરિટી છે. નિર્ણયમાં જે મહત્વનું છે તે રેશિયો છે અને કરાયેલા દરેક અવલોકનો નહીં.

વધુમાં, પંજાબ અને હરિયાણા હાઇકોર્ટની નામદાર ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદા તેમજ આ હાઇકોર્ટની નામદાર ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદા અને અપીલ ફગાવી દેતા ગોરવ કઠોરિયા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પંજાબ અને હરિયાણા હાઇકોર્ટના ચુકાદા સહિત જેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે સબમિશન્સ અને વિગતોનું પૃથક્કરણ, ગૌતમ કુંડુ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા સાથે વાંચતા એવો કોઈ શંકાને સ્થાન રહેવા દેશે નહીં કે જો કોઈ આરોપી ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૩ અને ૪ હેઠળના ગુના માટે આરોપનો સામનો કરી રહ્યો હોય, તો ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની કડક જોગવાઈઓ આકર્ષિત થશે. કિવન વિ. લીથમ, (૧૯૦૧) એ.સી. ૪૯૫, પૃષ્ઠ ૫૦૬ માં લોર્ડ હેલ્સબરીએ અવલોકન કર્યું છે:

"દરેક ચુકાદાને સાબિત થયેલી અથવા સાબિત થયેલી માની લેવાયેલી ચોક્કસ હકીકતો માટે લાગુ પડતો હોય તેમ વાંચવો જોઈએ, કારણ કે ત્યાં જોવા મળતી અભિવ્યક્તિઓની વ્યાપકતાનો આશય સમગ્ર કાયદાનું સ્પષ્ટીકરણ કરવાનો નથી પરંતુ તે કેસની ચોક્કસ હકીકતો દ્વારા સંચાલિત થાય છે અને લાયક બને છે જેમાં આવી અભિવ્યક્તિઓ જોવા મળે છે."

૨૪. દલીલ ખાતર માની લઈએ તો પણ, કરાયેલા સબમિશન્સ કે દરેક ગુનો ઘોર હોઈ શકે નહીં અને તે જ ધોરણે આમંત્રિત થઈ શકે નહીં અને તેની સાથે વ્યવહાર કરી શકાય નહીં, તો પણ તે ધારાસભા માટે યોગ્ય સુધારો અને / અથવા

સ્પષ્ટતા કરવા માટે છે. એવું સહેલાઈથી માની શકાય નહીં કે ધારાસભા આ પાસાઓથી અજાણ છે ખાસ કરીને જ્યારે ભાગ-બી ના ગુનાઓને ભાગ-એ સાથે ઉમેરવામાં આવ્યા છે. હકીકતમાં કલમ ૪૫ આ પાસાનો સંદર્ભ આપે છે અને ધારાસભાએ જોગવાઈ કરી છે કે જ્યાં ગુનો ત્રણ વર્ષથી વધુ મુદત માટે શિક્ષાપાત્ર હોય, ત્યાં ધ પીએમએલ એક્ટની કલમ ૪૫ ની કડક જોગવાઈઓ આકર્ષિત થશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આ તબક્કે, કયો ગુનો આકર્ષિત થશે, તે કઈ કેટેગરી અથવા ગુનાના વર્ગ હેઠળ આવશે, તેનો નિર્ણય લઈ શકાય નહીં અથવા જ્યારે એન્ફોર્સમેન્ટ એજન્સી દ્વારા તપાસ પેવિંગ હોય ત્યારે માની શકાય નહીં. વધુમાં, વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિક્રમ ચૌધરી દ્વારા આપવામાં આવેલ ભાર કે પાયો નાખવો પડશે તે પણ ગેરસમજભરેલું છે કારણ કે માત્ર તપાસના અંતે જ પરિશિષ્ટમાં જોગવાઈ કર્યા મુજબ ગુનાના સ્વરૂપ અથવા ગુનાના વર્ગના સંબંધમાં ચિત્ર ઉપસી શકે છે. તેથી, અહીં ઉપર કરાયેલી ચર્ચાના પ્રકાશમાં, હાલની ફોજદારી અરજી ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં અને ફગાવી દેવાને પાત્ર છે અને તદ્અનુસાર ફગાવી દેવામાં આવે છે. રૂલ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે.

(રાજેશ એચ. શુક્લા, ન્યાયમૂર્તિ)

જેએનડબલ્યુ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.